

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับงานวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็นผลงานของผู้สร้างสรรค์โครงการปริญญาโท ที่ได้พบทั้งในห้องสมุด และที่ภาควิชา แต่ก็มีเอกสารบางส่วนที่ได้สูญหายไป เนื่องจากในระยะแรกทางห้องสมุดของคณะมิได้ดำเนินการในการที่จะตามเอกสารของนิสิตก่อนจะจบการศึกษาไป ทำให้มีงานวิจัยไม่ครบตามจำนวนตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งขอบเขตไว้ ฉะนั้น ในการศึกษาผู้วิจัยจึงทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่ทั้งหมด รวมทั้งแถบบันทึกภาพที่มีอยู่เช่นเดียวกัน

ก่อนที่จะกล่าวถึงผลงานของผู้สร้างสรรค์ทั้งหมด ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงความเป็นมาของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และความเป็นมาของรายวิชางานโครงการนาฏศิลป์ ซึ่งจะกล่าวไว้ในบทที่ 2 ในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาของคณะศิลปกรรมศาสตร์¹

ศิลปกรรมศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับความงดงามและคุณค่าของศิลปะการศึกษาด้านศิลปกรรมศาสตร์หมายรวมถึงทฤษฎี ประวัติและการสร้างสรรค์งานศิลปกรรม เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย เรขศิลป์ หัตถศิลป์ มัณฑนศิลป์ นิทรรศการศิลป์ ดุริยางคศิลป์ไทย ดุริยางคศิลป์ตะวันตก นาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ตะวันตก

คณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นคณะที่ 15 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มเปิดสอนในปี พ.ศ. 2526 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์สนองความต้องการด้านทรัพยากรบุคคลตามแนวพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการให้มีการวิจัยในขอบเขตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งจัดและบริหารกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม

¹ ฝ่ายวิชาการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , คู่มือการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 1-6 .

ในระยะแรกคณะศิลปกรรมศาสตร์ได้เปิดการเรียนการสอนใน 2 ภาควิชา คือภาควิชาทัศนศิลป์ และภาควิชาดุริยางคศิลป์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 และ พ.ศ. 2531 ได้เปิดการเรียนการสอนในภาควิชาดนตรีและศิลปะ และภาควิชานาฏศิลป์ตามลำดับ ครบทั้ง 4 ภาควิชา

ภาควิชาและสาขาวิชา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ภาควิชา ได้แก่

1. ภาควิชาทัศนศิลป์ (Department of Visual Arts) แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 6 สาขาวิชาคือ

1.1 จิตรกรรมและภาพลายเส้น (Painting and Drawing) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการเขียนภาพจิตรกรรม และภาพลายเส้นจากการจัดหุ่นนิ่ง การเขียนภาพคนตามหลักกายวิภาค การเขียนภาพทิวทัศน์ ภาพเหมือนจริงและภาพนามธรรม ฝึกเขียนภาพด้วยดินสอ ถ่าน หมึกจีน สีชอล์ค สีน้ำ สีน้ำมัน สีอคริลิก และวัสดุในการเขียนภาพอื่นๆ ศึกษาแนวทางในการเขียนภาพที่มีเนื้อหา รูปแบบและกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางทัศนศิลป์ ฝึกปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานและแก้ไขปัญหาที่สามารถพัฒนาไปสู่การแสวงหารูปแบบเฉพาะตน และสามารถผลิตผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะได้

1.2 ประติมากรรม (Sculpture) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 3 มิติ จากการปั้นรูปนูนต่ำ นูนสูง และลอยตัวจากหุ่นคนจริง การแกะสลักไม้ ปูน และหิน การหล่อการเชื่อมและวัสดุกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานอื่นๆ ศึกษาแนวทางในการสร้างผลงานประติมากรรมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางทัศนศิลป์ ฝึกปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานและแก้ไขปัญหาที่สามารถพัฒนาไปสู่การแสวงหารูปแบบเฉพาะตน ตลอดจนสามารถผลิตผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะได้

1.3 ศิลปะภาพพิมพ์ (Printmaking) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการทำภาพพิมพ์สีเดียวและหลากหลายสีจากการใช้แม่พิมพ์ไม้ แม่พิมพ์ยาง แม่พิมพ์โลหะ แม่พิมพ์หินและแม่พิมพ์ตะแกรง ศึกษาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางทัศนศิลป์ ฝึกปฏิบัติการผลิตผลงานและแก้ไขปัญหาที่สามารถพัฒนาไปสู่การแสวงหารูปแบบเฉพาะตนและสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ที่มีคุณค่าทางศิลปะได้

1.4 ศิลปะภาพถ่าย (Photographic Art) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพถ่ายจากการถ่ายภาพขาวดำและภาพสี กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจากการใช้เทคนิคพิเศษในห้องมืด การสร้างผลงานภาพถ่ายโดยไม่ใช้เกลือเงิน และเทคนิคในการถ่ายภาพ

ในห้องสตูดิโอ ศึกษาแนวทางในการสร้างภาพถ่ายที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางทัศนศิลป์ ฝึกปฏิบัติและแก้ไขปัญหาที่สามารถพัฒนาไปสู่การแสวงหารูปแบบเฉพาะตน และสามารถสร้างงานภาพถ่ายที่มีคุณค่าทางศิลปะได้

1.5 ศิลปะรูปแบบใหม่และสื่อใหม่ (New Form and New Media) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ที่มีรูปแบบใหม่และสื่อใหม่ เช่น การทำวิดีโออาร์ต (Video Art) การจัดวางงานศิลปะที่สัมพันธ์กับพื้นที่ (Installation Art) การแสดงออกทางทัศนศิลป์ (Visual Art's Performance) ตลอดจนการพัฒนาและหารูปแบบใหม่ๆ สำหรับการสร้างผลงานทางทัศนศิลป์ ฝึกปฏิบัติและแก้ไขปัญหาที่พัฒนาไปสู่การแสวงหารูปแบบเฉพาะตน สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะได้

1.6 ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศึกษาทฤษฎีและวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ศิลป์ทั้งศิลปะตะวันตกและตะวันออก จากสมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยปัจจุบัน ฝึกการดำเนินการวิจัย วิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานทางทัศนศิลป์ตามหลักเกณฑ์ทางประวัติศาสตร์ศิลป์

2. ภาควิชานฤมิตศิลป์ (Department of Creative Arts) แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 4 สาขาวิชาคือ

2.1 เรขศิลป์ (Creative Graphics) ศึกษาหลักเรขศิลป์ แบบตัวพิมพ์ วิธีการพิมพ์ ออกแบบ การจัดรูปภาพประกอบ เนื้อหาสำหรับสิ่งตีพิมพ์เพื่อการเผยแพร่ เพื่อการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดสู่การออกแบบเพื่อลงมือปฏิบัติ โดยเน้นทักษะการจัดองค์ประกอบของตัวหนังสือและภาพประกอบให้สามารถสื่อความหมายได้ดีและสวยงาม รวมทั้งการให้ข้อมูลความนิยมของสังคมเพื่อผลิตผลงานที่มีประสิทธิภาพสูง

2.2 มัณฑนศิลป์ (Creative Decoration) ศึกษาทฤษฎีงาน มัณฑนศิลป์ เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย หลักการและวิวัฒนาการของงานมัณฑนศิลป์ ข้อแตกต่างทางรูปแบบและวิธีการทำงานทางมัณฑนศิลป์ ปฏิบัติผลงานจริงให้เหมาะสมตามยุคและตามบรรยากาศ แสวงหาแนวความคิดและรูปแบบ วัสดุและกรรมวิธีใหม่ในงานมัณฑนศิลป์ชั้นสูง ที่สอดคล้องกับแนวโน้มร่วมสมัย และมีลักษณะเฉพาะตนโดยเน้นจินตนาการความงามและการแสดงออกในระดับงานวิชาชีพ

2.3 นิทรรศการศิลป์ (Creative Exhibition) ศึกษาหลักและการออกแบบ นิทรรศการ ทฤษฎีและปฏิบัติในขั้นเตรียมการ การออกแบบ การจัดสร้างและการเปิดแสดงในเชิง ธุรกิจอุตสาหกรรม การศึกษาและการประชาสัมพันธ์ หลักการออกแบบนิทรรศการศิลป์สำหรับ พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ นิทรรศการกลางแจ้ง รวมทั้งการบูรณะและปฏิสังขรณ์งานศิลปกรรม ฝึกปฏิบัติงานเป็นรูปแบบหุ่นจำลองและผลงานจริง ด้วยความคิด รูปแบบและวัสดุกรรมวิธีที่สร้างสรรค์และก้าวหน้า

2.4 หัตถศิลป์ (Creative Crafts) ศึกษาหัตถศิลป์พื้นบ้านของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเซรามิก การตกแต่ง การอนุรักษ์และการพัฒนารูปแบบและกรรมวิธีตามสมัย และสภาพแวดล้อม ศึกษาทฤษฎีและปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์งานตามหลักหัตถศิลป์ชั้นสูง วิเคราะห์และประยุกต์ การผสมผสานรูปแบบของหัตถศิลป์ต่างสมัย เน้นการแสดงผลออกโดยการ คิดค้นรูปแบบและกรรมวิธีใหม่ๆ เพื่อการพัฒนา

3. ภาควิชาดุริยางคศิลป์ (Department of Music) แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 สาขาวิชา คือ

3.1 ดุริยางคศิลป์ไทย (Thai Classical Music) ศึกษาและฝึกวิธีการบรรเลงดนตรีไทยและการขับร้องเพลงไทย ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หลักการและทฤษฎีทางดนตรีไทย สร้างประสบการณ์ทางดนตรีไทยด้วยกิจกรรมตามโอกาสที่เหมาะสม

3.2 ดุริยางคศิลป์ตะวันตก (Western Music) ฝึกฝนเฉพาะเครื่องดนตรีเอกหรือขับร้องเพลงคลาสสิก การบรรเลงรวมวง ศึกษาทฤษฎีและประวัติดนตรีตะวันตก หลักคีตนิพนธ์ การวิเคราะห์ชั้นหลักของคีตนิพนธ์มาตรฐานในยุคบารอก คลาสสิก โรแมนติกและยุคปัจจุบัน ศึกษาวิชาเอกการแสดงดนตรี การสอนเปียโน ทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลง

4. ภาควิชานาฏยศิลป์ (Department of Dance) แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 สาขาวิชา คือ

4.1 นาฏยศิลป์ไทย (Thai Classical Dance) ศึกษาความหมาย ขอบเขต ประวัติ ทฤษฎี รูปแบบของนาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์ที่สำคัญของโลก ประกอบกับการ สารีตและการฝึกทักษะ การออกแบบและสร้างงานด้านนาฏยศิลป์ นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การออกแบบฉากและเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับการแสดง การสร้างฉาก การแต่งหน้า การจัดแสงสำหรับเวที การแสดง ความเป็นมาและการฝึกท่ารำของระบำพื้นเมืองในแต่ละภาค ท่ารำมาตรฐานทั้งรำ

เดี่ยวและรำคู่ หลักการประดิษฐ์ท่ารำและกระบวนรำชุดสำคัญ ศึกษาและฝึกนาฏยศิลป์การแสดงระดับสูง การวางแผน การเตรียมงานและการจัดการแสดงนาฏยศิลป์ ขั้นตอนการรำบทละครนอกและ ละครใน หลักวิธีการบอกบทละคร ฝึกท่าตีบทใช้บทจากบทละครนอกและละครใน รวมทั้งการวิจัยทางนาฏยศิลป์

4.2 นาฏยศิลป์ตะวันตก (Western Dance) ศึกษาและฝึกบัลเลต์ระดับต้นและทำพื้นฐานของบัลเลต์ระดับสูง ความสัมพันธ์และความกลมกลืนของการเคลื่อนไหวร่างกาย การเต้นคู่ การเต้นท่าซับซ้อนในจังหวะเร็วและช้า การเต้นระบำชุดต่างๆ การแสดงออก การสื่อความหมาย และปฏิภาณในการเต้นบัลเลต์ ศึกษาประวัติ พัฒนาการนาฏยลักษณะ ดนตรีประกอบ เครื่องแต่งกายและปฏิบัติท่ารำพื้นฐานของนาฏยศิลป์ที่สำคัญของโลก การใช้โน้ตแบบต่างๆ ที่ใช้บันทึกทำนาฏยศิลป์ การอ่านและการเขียนโน้ตบันทึกนาฏยศิลป์แบบลาบัน รวมทั้งการวิจัยทางนาฏยศิลป์ การค้นคว้าสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์และการแสดงนาฏยศิลป์ต่อสาธารณชน

2.2 โครงสร้างหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

ในปี พ.ศ. 2531 ภาควิชานาฏยศิลป์ได้เปิดรับนิสิตเข้าศึกษาและเปิดทำการการสอนในสาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์ตะวันตก ในการศึกษาของตัวนิสิต นิสิตจะมีการเรียนทั้งในส่วนของทฤษฎีและส่วนของการปฏิบัติ การค้นคว้า การทำวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรที่ทางภาควิชาได้วางไว้ นอกจากนี้ทางคณะยังได้สนับสนุนการอนุรักษ์กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์นั้น ทางภาควิชาได้มีบทบาทที่สำคัญที่จะผลิตบัณฑิตออกมาให้มีคุณภาพ โดยมีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตไว้ว่า "จะผลิตศิลปินบัณฑิต"² ซึ่งหมายความว่า จะผลิตบัณฑิตที่เป็นศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญในศิลปะสาขาที่ตนถนัด และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และถ่ายทอดความรู้ไปสู่บุคคลอื่นได้ และศิลปินบัณฑิตเหล่านี้ก็ได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าในรูปแบบต่างๆ ขึ้นทุกปี โดยมีแรงจูงใจจากประสบการณ์และสิ่งใกล้ตัว มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ออกสู่สาธารณชน ภายใต้โครงการที่ชื่อว่า "โครงการปริญญาโททางด้านนาฏยศิลป์" (Creative Dance Project) ซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต ของนิสิตสาขาวิชานาฏยศิลป์ ระดับปริญญาตรี ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สูจิบัตร Creative Dance Project 1997 (นนทบุรี : สหมิตรพริ้นติ้ง, 2529), หน้า 2 .

มหาวิทยาลัย นิสิตจะต้องผ่านการเรียนทั้งวิชาบรรยายและวิชาปฏิบัติ รวมทั้งการค้นคว้า วิจัย ซึ่งจะต้องศึกษาตลอดทั้งหลักสูตรรวมหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต โดยแยกเป็นหมวดวิชาต่างๆ ดังนี้

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต

วิชาภาษาต่างประเทศ 6 หน่วยกิต

รหัสวิชา

5500115	อังกฤษพื้นฐาน 1	3	หน่วยกิต
5500116	อังกฤษพื้นฐาน 2	3	หน่วยกิต

วิชาบังคับเลือกคณะ 12 หน่วยกิต

รหัสวิชา

2201181	ภาษาไทย 1	3	หน่วยกิต
2201182	ภาษาไทย 2	3	หน่วยกิต
3404343	กฎหมายคุ้มครองสิทธิ์ ในงานศิลปกรรม	3	หน่วยกิต
3500230	ศิลปะและเทคโนโลยี	3	หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะ 96 หน่วยกิต

วิชาพื้นฐานคณะ 9 หน่วยกิต

รหัสวิชา

3500111	ศิลปกรรมปริทรรศน์	3	หน่วยกิต
3500300	วิธีวิจัยและเขียนรายงาน	3	หน่วยกิต
3500430	สุนทรียศาสตร์ทางศิลปกรรม	3	หน่วยกิต

วิชาบังคับสาขาวิชา 66

วิชาบังคับร่วม 45 หน่วยกิต

รหัสวิชา

3504101	นาฏยศิลป์ปริทรรศน์	3	หน่วยกิต
3504105	สรีรวิทยาของผู้แสดงนาฏยศิลป์	3	หน่วยกิต
3504114	ทฤษฎีนาฏยศิลป์ไทย	3	หน่วยกิต

3504115	ทฤษฎีนาฏยศิลป์ตะวันตก	3	หน่วยกิต
3504117	ประวัตินาฏยศิลป์ไทย	3	หน่วยกิต
3504118	ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก	3	หน่วยกิต
3504119	ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันออก	3	หน่วยกิต
3504120	ทฤษฎีนาฏยศิลป์ตะวันออก	3	หน่วยกิต
3504311	นาฏยประดิษฐ์ 1	3	หน่วยกิต
3504312	นาฏยประดิษฐ์ 2	3	หน่วยกิต
3504318	การวิจัยนาฏยศิลป์ 1	3	หน่วยกิต
3504417	การฝึกวิชาชีพนาฏยศิลป์	3	หน่วยกิต
3504418	การวิจัยนาฏยประดิษฐ์ 2	3	หน่วยกิต
3504490	งานโครงการนาฏยศิลป์	6	หน่วยกิต

วิชาบังคับสาขานาฏยศิลป์ไทย 21 หน่วยกิต

รหัสวิชา

3504142	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 1	3	หน่วยกิต
3504143	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 1	3	หน่วยกิต
3504144	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 2	3	หน่วยกิต
3504145	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 2	3	หน่วยกิต
3504242	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 3	3	หน่วยกิต
3504243	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 3	3	หน่วยกิต
3504344	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 4	3	หน่วยกิต
3504245	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 4	3	หน่วยกิต
3504342	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 5	3	หน่วยกิต
3504343	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 5	3	หน่วยกิต
3504344	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 6	3	หน่วยกิต
3504345	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 6	3	หน่วยกิต
3504441	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวพระ 7	3	หน่วยกิต
3504442	ทักษะนาฏยศิลป์ไทย ตัวนาง 7	3	หน่วยกิต

วิชาบังคับสาขานาฏศิลป์ตะวันตก		21 หน่วยกิต	
รหัสวิชา			
3504150	เทคนิคบัลเล่ต์ 1	3	หน่วยกิต
3504151	เทคนิคบัลเล่ต์ 2	3	หน่วยกิต
3504250	เทคนิคบัลเล่ต์ 3	3	หน่วยกิต
3504251	เทคนิคบัลเล่ต์ 4	3	หน่วยกิต
3504350	เทคนิคบัลเล่ต์ 5	3	หน่วยกิต
3504351	เทคนิคบัลเล่ต์ 6	3	หน่วยกิต
3504450	เทคนิคบัลเล่ต์ 7	3	หน่วยกิต

วิชาเลือกในภาควิชา		21 หน่วยกิต	
รหัสวิชา			
3503120	ประวัติดุริยางค์ไทย 1	3	หน่วยกิต
3503124	ประวัติดุริยางค์ตะวันออก 1	3	หน่วยกิต
3503125	ประวัติดุริยางค์ตะวันตก	3	หน่วยกิต
3503261	ขับร้องตะวันตก 1	3	หน่วยกิต
3503320	ประวัติดนตรีพื้นเมืองไทย 1	3	หน่วยกิต
3503357	ขับร้องละคร	3	หน่วยกิต
3504190	นาฏศิลป์ร่วมสมัย 1	3	หน่วยกิต
3504195	นาฏศิลป์การแสดง 1	3	หน่วยกิต
3504230	ลีเก	3	หน่วยกิต
3504260	การออกแบบและสร้างงาน ด้านนาฏศิลป์	3	หน่วยกิต
3504260	ดนตรีนาฏศิลป์	3	หน่วยกิต
3504270	วรรณกรรมนาฏศิลป์	3	หน่วยกิต
3504290	นาฏศิลป์ร่วมสมัย 2	3	หน่วยกิต
3504295	นาฏศิลป์การแสดง 2	3	หน่วยกิต
3504315	การจัดการแสดงนาฏศิลป์	3	หน่วยกิต
3504360	นาฏศิลป์อินเดีย	3	หน่วยกิต
3504361	นาฏศิลป์อินโดนีเซีย	3	หน่วยกิต
3504362	นาฏศิลป์ญี่ปุ่น	3	หน่วยกิต

3504363	นาฏยศิลป์โปลินีเซีย	3	หน่วยกิต
3504364	นาฏยศิลป์จีน	3	หน่วยกิต
3504365	นาฏยศิลป์เกาหลี	3	หน่วยกิต
3504372	นาฏยศิลป์อีสานและล้านนา	3	หน่วยกิต
3504373	นาฏยศิลป์ทักษิณ	3	หน่วยกิต
3504374	นาฏยศิลป์ชาวไทยภูเขา	3	หน่วยกิต
3504380	นาฏยจารึก	3	หน่วยกิต
3504381	การร้องรำละครดึกดำบรรพ์	3	หน่วยกิต
3504382	การเขียนบทละครดึกดำบรรพ์	3	หน่วยกิต
3504383	การกำกับการแสดงละครรำ	3	หน่วยกิต
3504411	นาฏยประดิษฐ์ 3	3	หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือกเสรี 9 หน่วยกิต

ในหมวดวิชาเลือก นิสิตสามารถเลือกเรียนได้จากรายวิชาที่เปิดสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 ความเป็นมาของโครงการปริญญาโท

โครงการปริญญาโท มีชื่อตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ว่า “วิชาแกนโครงการนาฏยศิลป์” รหัสวิชา 3504490 เป็นรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เพื่ออนุรักษ์นาฏยศิลป์ไทยแบบคลาสสิก (Classic)
- เพื่อค้นคว้าและสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏยศิลป์
- เพื่อจัดการแสดงนาฏยศิลป์ต่อสาธารณชน

ซึ่งนิสิตจะต้องนำความรู้ที่ได้ศึกษามาตลอด 4 ปี และจากประสบการณ์มาสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์สู่สาธารณชน โดยก่อนที่นิสิตจะเริ่มสร้างสรรค์งานโครงการปริญญาโท นิสิตจะต้องผ่านการเรียนทั้งวิชาบรรยายและวิชาปฏิบัติ รวมทั้งการค้นคว้า วิจัย ซึ่งจะต้องศึกษาตลอดทั้งหลักสูตรรวมหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต

วิชาโครงการนาฏยศิลป์ เป็นวิชาที่สะท้อนปรัชญาในการผลิตบัณฑิตของภาควิชานาฏยศิลป์ ในการนำความรู้ที่ได้ศึกษา ความสามารถของแต่ละคนกลับมารองออกมาและผลิตผลงานสู่สาธารณชน ทั้งในเชิงอนุรักษ์ ค้นคว้า และวิจัย ซึ่งวิชานี้จะเป็นการวัดผลตัวนิสิตก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นศิลปินบัณฑิตต่อไป โดยแบ่งการวัดผลออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. การสอบรำมาตรฐาน/เต้นมาตรฐาน เป็นการวัดผลความสามารถเฉพาะบุคคลในการอนุรักษ์ ด้วยทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ตะวันตก โดยเป็นการสอบปฏิบัติรำไทยที่เป็นการแสดงเดี่ยว (Solo Dance) ในชุดที่เป็นแบบมาตรฐาน 1 ชุด สำหรับนิสิตสาขานาฏศิลป์ไทย เช่น รำเชิดจิ้งศุภลักษณ์ บุษบาชมศาล มโนราห์บุษายัญ การสอบปฏิบัติบัลเลต์ 1 ชุด สำหรับนิสิตสาขานาฏศิลป์ตะวันตก เช่น Swan Lake , Don Quixote เป็นต้น มีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

2. การวัดผลจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ภายใต้โครงการที่ชื่อว่า “โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์” (Creative Dance Project) โดยนิสิตจะต้องสร้างสรรค์ผลงานออกมาทางด้านนาฏศิลป์ เป็นการแสดงที่ไม่จำกัดรูปแบบคนละ 1 ชุด ออกสู่สาธารณชน โดยมีข้อกำหนดเงื่อนไขในเรื่องของ เวลา จำนวนผู้แสดง และงบประมาณที่ใช้ในการแสดงชุดนั้นๆ ในส่วนนี้จะมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

3. การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบเล่ม ซึ่งงานวิจัยนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาที่ได้จากการค้นคว้า ในงานที่จะสร้างสรรค์ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานออกมา รวมไปถึงแนวคิด (Concept) ของงาน เนื้อหารูปแบบของกรงาน การคัดเลือกนักแสดง การเลือกเพลง การประดิษฐ์ทำรูปแบบแถว เครื่องแต่งกาย รวมไปถึงปัญหาที่พบและวิธีแก้ไข ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะต้องจัดทำสิ่งเหล่านี้ในรูปแบบของเอกสารเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงต่อไป ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนนเช่นกัน

ในการวัดผล นิสิตจะต้องผ่านการวัดผลทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมาจึงจะถือว่า ผ่านการทดสอบและสำเร็จการศึกษาเป็นศิลปินบัณฑิตต่อไป หากวัดผลไม่ผ่านในส่วนใดส่วนหนึ่ง จะต้องมีการวัดผลใหม่ในส่วนที่ไม่ผ่าน และในแต่ละส่วนจะมีการรวมการผู้ทรงคุณวุฒิจะคอยตรวจสอบคุณภาพของงานไม่ต่ำกว่า 3 ท่าน นอกจากนี้ ตัวนิสิตเจ้าของผลงานจะต้องเป็นนำเสนอผลงานด้วยตัวเอง ในเชิงปรัชญาอย่างย่อต่อผู้ชมให้ได้ใจความชัดเจนในเวลา 3 นาที ก่อนการชมการแสดงในแต่ละชุด เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติในฐานะผู้นำเสนอความคิดที่มีบุคลิกภาพที่ดีและมีการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วิชาโครงการนาฏศิลป์ เป็นวิชาสุดท้ายที่จะเป็นตัววัดผลนิสิต จากปรัชญาของคณะที่ว่า “จะผลิตศิลปินบัณฑิต” เพราะนิสิตที่สร้างสรรค์งานขึ้นมาได้นั้น จะต้องใช้ความรู้ บวกกับความสามารถ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาตลอดระยะเวลา 4 ปี ในรั้วมหาวิทยาลัย

นั้น กลั่นกรองออกมาเป็นผลงานที่มีคุณค่าเผยแพร่สู่สาธารณชน อีกทั้งนิสิตเองจะต้องเป็นผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปพร้อมกับความเจริญที่กำลังเข้ามาแทนที่อยูในขณะนี้

2.4 เอกสารที่เกี่ยวกับวิชานาฏยประดิษฐ์

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิดรูปแบบกลวิธีของนาฏยศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์ จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรึกษา เนื้อหา ความหมาย ทำท่า ทำเดิน การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญในการทำให้นาฏยศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ ผู้ออกแบบนาฏยศิลป์ เรียกกันโดยทั่วไปว่า ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ประดิษฐ์ และขอเสนอคำใหม่ว่า นักนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Choreographer³

นาฏยประดิษฐ์มีการทำงานเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การคิดให้มีนาฏยศิลป์

นาฏยศิลป์มีบทบาทมากมายในสังคมมนุษย์ เพราะฉะนั้นความต้องการให้มีการฟอมนำขึ้นในโอกาสใดนั้นย่อมมีเหตุผลมากมาย แต่พอสรุปได้เหตุผลใหญ่ 5 ประการ คือ

1.1 พิธีกรรม และพิธีการ

กิจกรรมนั้นต้องมีนาฏยศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมหรือพิธีการ หรือปรับปรุงนาฏยศิลป์ชุดเดิมที่เคยใช้มาก่อนให้เหมาะกับโอกาสนั้น เนื่องจากมีข้อกำหนดใหม่ที่ต้องการปรับปรุง เช่น ขนาดของเวที เวลาของการแสดง และงบประมาณเป็นต้น หรือในกิจการครั้งนั้นต้องมีการคิดนาฏยศิลป์ชุดใหม่ขึ้น การปรับปรุงชุดเดิมให้เหมาะสมมักเกิดขึ้นกับพิธีกรรม เช่น การแสดงมหรสพในงานพระเมรุสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นต้น ในงานนี้กรมศิลปากรจัดการแสดงนาฏยศิลป์ของหลวงชั้นหลายประเภท เช่น โขน และหนังใหญ่ การแสดงเหล่านี้ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับข้อกำหนดต่างๆ ดังกล่าว การคิดชุดใหม่มักเกิดขึ้นในพิธีการ เช่น พิธี

³ สุรพล วิรุฬห์รักษ์, นาฏยศิลป์ปริทรรศน์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ หสน. ห้างภาพสุวรรณ , 2543) , หน้า 211-238 .

การเปิดมหรรมกีฬาแห่งชาติ หรือนานาชาติ เป็นต้น พิธีการเช่นนี้ต้องการความแปลกใหม่อันหมายถึงนาฏศิลป์ชุดใหม่ ที่เหมาะสมกับโอกาสนั้นด้วย

1.2 ส่งเสริมกิจกรรมกิจกรรมนั้นต้องการให้มีนาฏศิลป์เป็นส่วนประกอบเพื่อสร้างความหรูหราหรือสีสันแก่กิจกรรมหลัก อันที่จริงหัวข้อที่ 2 นี้ ต่างกันไม่มากจากข้อที่ 1 ในเรื่องของหลักการ แต่ต่างกันอย่างชัดเจนที่ความสำคัญหรือการมีส่วนเกี่ยวข้อง กล่าวคือในข้อที่ 1 ถือเป็นของที่ไม่ควรขาดหรือไม่สามารถตัดออกไปได้ เพราะเป็นจารีตนิยม แต่ข้อสองเป็นเรื่องของนาฏศิลป์ในฐานะเป็นสิ่งประดับที่ไม่มีก็ได้ มีก็ได้ ตัวอย่างเช่น หลวงวิจิตรวาทการ คิดให้มีระบำสลัษจาก เพื่อปลุกใจในเรื่องชาตินิยม และเพื่อความเพลิดเพลินของคนดูระหว่างการเปลี่ยนฉากที่กินเวลานานหลายนาที กรมศิลปากรในสมัยอาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ เป็นอธิบดี ได้สร้างสรรค์ระบำในละครเรื่องต่างๆ ขึ้นกลายชุด เพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้แก่ละครในฉากที่เหมาะสม เช่น ชุดมโนราห์บุษายัญ ในเรื่องมโนราห์ ชุดนพรัตน์ ในเรื่องสุวรรณหงส์

1.3 เอกลักษณะทางวัฒนธรรม

กิจกรรมนั้นต้องการแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งมักสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ ชุมชนซึ่งได้กำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้รับการกระตุ้น ให้ค้นหาหรือสร้างสรรค์นาฏศิลป์ท้องถิ่นที่แสดงหรือสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของถิ่นนั้น เพื่อนำมาเป็นเครื่องบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีนาฏศิลป์เกิดขึ้นเพื่อการนี้อย่างมากมาย ด้วยวิธีการสองอย่างคือ

1 นำนาฏศิลป์พื้นบ้านที่มีอยู่เดิม แต่เป็นนาฏศิลป์ที่แสดงโดยชุมชนในชุมชนเพื่อชุมชนมาปรับเป็นนาฏศิลป์โดยนาฏศิลป์อาชีพบนเวทีเพื่อนักท่องเที่ยว เช่น ระบำแสงเด่นสาก ซึ่งเป็นการฟ้อนรำประกอบการกระทบไม้หลายคู่ ซึ่งเดิมเป็นการเต้นเพื่อเช่นสรวงผีปู่ย่าของชุมชนชาวสแกในอีสาน

2 สร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดใหม่ โดยประยุกต์กิจกรรมในการประกอบอาชีพของท้องถิ่นมาทำเป็นนาฏศิลป์ เช่น ระบำอรอนแร่ในภาคใต้ ซึ่งกระตูกก็ในภาคอีสาน ฟ้อนสาวไหมในภาคเหนือ และระบำดินสอพองในภาคกลาง

1.4 ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลป์

กิจกรรมที่คิดให้มีนาฏศิลป์ชุดใหม่ๆ ขึ้นเพื่อความก้าวหน้าของศิลปะสาขานี้โดยตรง เช่น การสร้างสรรค์ระบำโบราณคดีทั้ง 5 ชุด โดยข้าราชการกรมศิลปากรในสมัยอาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ เป็นอธิบดี การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการจบ

การศึกษابริญญาตรีนานาชาติของสถาบันการศึกษานานาชาติระดับอุดมศึกษา การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อร่วมในงานมหกรรมนาฏศิลป์ระดับนานาชาติที่มีการกำหนดหัวข้อใหม่ๆ เช่น งานมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียนหรือการประกวดผลงานนาฏศิลป์สำหรับนักนาฏศิลป์รุ่นเยาว์ ในประเทศเยอรมนี

1.5 พัฒนาอาชีพ

กิจกรรมที่สร้างสรรค์นาฏศิลป์ใหม่ๆ ขึ้นโดยตรง เพื่อแสดงเป็นอาชีพกรณีนี้ จะพบได้มากในประเทศพัฒนาทางโลกตะวันตก เช่น ยุโรป และอเมริกา ที่มีคณะนาฏศิลป์หลายคณะหาเลี้ยงชีพ ด้วยการแสดงสมัยใหม่ หรือคอนเทมปอรัรีแดนซ์ ซึ่งมักมีการคิดระบำชุดใหม่เพิ่มขึ้นในโปรแกรมของคณะของตนอยู่เสมอ และหากนาฏศิลป์ใหม่ๆ ชุดโด่งดังและคนดูนิยมชมชอบก็ได้รับการสืบทอดโดยนาฏศิลป์คณะอื่นๆ ให้แพร่หลายออกไป

2. การกำหนดความคิดหลัก

การกำหนดความคิดหลักเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สร้างสรรค์ การกำหนดความคิดหลักมี 2 ระดับ คือ ระดับเป้าหมาย และระดับวัตถุประสงค์

ระดับเป้าหมาย หมายถึง การกำหนดให้ชัดเจนว่านาฏศิลป์ชุดที่คิดขึ้นนี้ เพื่ออะไร หรือเพื่อใครเช่น

- ก. เพื่อแก้บนหลวงพ่อโสธร หรือ
- ข. เพื่อทดสอบขีดความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของนิสิตนักศึกษาที่เรียนสาขานาฏศิลป์ระดับปริญญาตรี หรือ
- ค. เพื่ออวยพรวันเกิดผู้อาวุโส หรือ เพื่อแสดงประกอบการแนะนำการเปิดเที่ยวบินใหม่ของสายการบินไทย หรือ
- ง. การนำละครเรื่องโรมิโอและจูเลียต ของวิลเลียม เชกสเปียร์ มาทดลองทำเป็นบัลเลต์ผสมนาฏศิลป์ไทย

จากตัวอย่างจะเป็นได้ว่าการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนได้เพียงใดก็จะทำให้การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เป็นไปตามความต้องการได้มากเพียงนั้น

ระดับวัตถุประสงค์ เป็นการนำเอาเป้าหมายมากำหนดเป็นสิ่งที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย เช่น

- ก. เพื่อให้การรำก้านหลวงพ่อโสธรทำได้ในราคาประหยัด สวยงาม ไม่ปะปนกับคนอื่น ๆ และสะดวกกับผู้เป็นเจ้าของภาพที่จะไปร่วมพิธี
- ข. เพื่อให้นิสิต นักศึกษาสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดใหม่ที่มีคุณภาพสูง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสาระสะท้อนสังคมปัจจุบัน
- ค. เพื่อให้เจ้าของวันเกิด ชื่นชมกับความวิริยะอุสาหะของลูกหลานที่มาร่วมกตัญญูด้วยการฟ้อนรำอวยพร
- ง. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการผสมผสานศิลปะสองสาขาที่มาจากต่างวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

3. การประมวลข้อมูล

เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์แล้วนักนาฏยประดิษฐ์ ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพราะการสร้างสรรค์ด้านศิลปะใดๆ ก็ตามมิได้เกิดขึ้นจากความว่างเปล่า แต่เป็นกระบวนการที่นำเอาสิ่งที่มีอยู่ก่อนมาประยุกต์หรือปรับเปลี่ยน ทั้งในระดับนามธรรมหรือรูปธรรมให้ได้ผลลัพธ์ใหม่ตามวัตถุประสงค์ ข้อมูล มีสองลักษณะ คือ

3.1 ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ ความรู้ต่างๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปร่าง ตัวอย่างเช่น นิสิตภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ตั้งใจจะสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อจบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นหนึ่ง โดยตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ว่า เป็นการแสดงระบำชุดที่สะท้อนชีวิตมนุษย์โบราณ และข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งนิสิตผู้นี้ใช้เป็นหลักฐาน และพื้นฐานในการคิดก็คือ ภาพเขียนของมนุษย์โบราณ อายุประมาณ 4,500-5,000 ปี บนหน้าผา ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ซึ่งเรียกว่า ผาแต้ม ที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และภาพเขียนลักษณะเดียวกันที่มีอายุใกล้เคียงกันและอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

3.2 ข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ คือข้อมูลที่กระตุ้น หรือเสริมให้นักนาฏยประดิษฐ์คิดนาฏศิลป์ชุดนั้นไปในแนวใดแนวหนึ่ง ข้อมูลแรงบันดาลใจมักเป็นผลงานศิลปะสาขาต่างๆ ทั้งนาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และวรรณศิลป์ ผลงานเหล่านี้เมื่อนักประดิษฐ์ได้สัมผัสอย่างจริงจังก็อาจเกิดความตื้นตัน เกิดเป็นความบันดาลใจขึ้นได้ เช่น การได้อ่านวรรณคดีหรือดูภาพเขียน หรือฟังเพลงแล้วเกิดจินตนาการขึ้นข้อมูลแรงบันดาลใจซึ่งจะช่วยให้ นักนาฏยประดิษฐ์นักภาพนาฏศิลป์ ชุดที่ตนต้องการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในจินตนาการได้ง่ายขึ้น

4. การกำหนดขอบเขต

การกำหนดขอบเขต หมายถึง การกำหนดว่านาฏยศิลป์ชุดนั้นจะครอบคลุม เนื้อหาสาระอะไรบ้าง และอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น นิสิตกำหนดให้ระบำชุดของตนครอบคลุมวิถีชีวิตคนโบราณที่ปรากฏบนผาแต้มเป็นหลัก โดยแสดงทั้งความเป็นอยู่ของคนและสัตว์ และกำหนดโดยข้อจำกัดของอาจารย์ประจำวิชา คือ ต้องใช้ผู้แสดงไม่เกิน 7 คน ใช้เวลาแสดงไม่เกิน 7 นาที ลงทุนไม่เกิน 7 พันบาทและใช้เวทีหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีขนาดกว้าง 15 เมตร ลึก 15 เมตร สูง 4 เมตร การกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์จะช่วยนักนาฏยประดิษฐ์มิให้คิดอะไรเกินกว่าที่จะทำได้จริง เพราะการทำงานสร้างสรรค์ทุกอย่างมีข้อจำกัดมากมาย หากไม่กำหนดขอบเขตของตนแล้ว ผลงานก็มักจะเต็มไปด้วยสิ่งละอันพันละน้อย จนทำให้การแสดงขาดเอกภาพ และไม่ตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือมีเจ้านั้นก็ทำออกมาไม่สำเร็จ

5. การกำหนดรูปแบบ

การกำหนดรูปแบบเป็นเรื่องสำคัญของนักนาฏยประดิษฐ์ นักนาฏยประดิษฐ์อาจเป็นผู้กำหนดหรือเป็นเพียงผู้รับคำสั่งมาก็ได้ โดยปกตินักนาฏยประดิษฐ์ มักมีความชำนาญในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเป็นพิเศษ และมักได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์ผลงานที่มีรูปแบบอย่างที่เคยผลิตมาก่อน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีผู้ชอบรูปแบบผลงานของนักนาฏยประดิษฐ์คนนั้นจึงมอบหมายให้ทำโดยหวังว่าจะได้รูปแบบใกล้เคียงกัน หรือมีเจ้านั้นนักนาฏยประดิษฐ์คนนั้นทดลองฝีมือในรูปแบบใหม่ๆ บ้างก็ได้เช่นเดียวกับจิตตกรเปลี่ยนรูปแบบการเขียนภาพของตน

6. การกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ

นอกจากรูปแบบของนาฏยศิลป์ชุดใหม่แล้ว นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดแนวคิดหรือรูปแบบขององค์ประกอบอื่นๆ ที่จะใช้ในการแสดง เช่นผู้แสดง รูปแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง แสง เสียง ฯลฯ การกำหนดสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญในเบื้องต้น เพราะนักนาฏยประดิษฐ์ต้องทำงานกับคนอื่นๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นักนาฏยประดิษฐ์ต้องทำให้คนเหล่านั้นเข้าใจแนวคิดและรูปแบบนาฏยศิลป์ชุดที่ตนคิดขึ้นให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ และบอกความประสงค์ในด้านปริมาณและด้านคุณภาพให้ละเอียดเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ทำการออกแบบและจัดทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่นักนาฏยประดิษฐ์ต้องการให้มากที่สุด ในการขณะเดียวกันนักนาฏยประดิษฐ์ก็ต้องรับฟังเงื่อนไข ปัญหา และข้อเสนอแนะของเขาเหล่านั้น ตั้งแต่ต้นเพื่อให้การทำงานมีอุปสรรคน้อยที่สุด

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

4. ลักษณะเพศชาย (ตัวพระ) หรือเพศหญิง (ตัวนาง) เช่นตัวพระในพม่ารำชวาน ลีลาท่ารำจะต้องมีลักษณะกระฉับกระเฉง เข้มแข็งตามท่วงทำนองของ นักรบ ส่วนตัวนางได้แก่ ฟ้อนม่านมวงคล ลีลาท่ารำจะต้องมีลักษณะอ่อนโยน นุ่มนวล เป็นต้น

5. การประดิษฐ์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่นนั้นๆ แล้วนำมาประดิษฐ์ลีลาเชื่อมท่ารำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้นๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาใช้ให้เหมาะสม ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้เริ่มต้นในท่าที่ 1 ของแม่ท่าเสมอไปอาจ จะหยิบแม่ท่าหลักในท่าที่ 8 มาใช้เริ่มต้นในผลงานการประดิษฐ์ก็ได้

6. ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาท่ารำของภาคอื่นๆ มาปะปน ในผลงานการประดิษฐ์ท่ารำ เช่น นำเอาลีลาท่ารำของภาคใต้มาบรรจุในฟ้อนเหนือ หรือนำลีลาท่าทางภาคเหนือมาบรรจุในซึ้งต่างๆ ของภาคอีสาน ซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ควรจะได้หลีกเลี่ยงให้มากที่สุด

7. การประดิษฐ์ท่ารำให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำฟ้อน ในชุดนั้นๆ ด้วย เช่นระบำชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นหญิงล้วน ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการ ยกเท้า แปะเหยียดม กัน เข้า ซึ่งเป็นลีลาท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง

นอกจากนี้แล้วการแสดงนาฏศิลป์ไทยสมัยโบราณไม่นิยมการแปรแถวให้หลากหลาย เหมือนในปัจจุบัน มักจะนิยมแถวตรงเรียงเดียวหน้ากระดานหรือแถวตอนคู่ หรือลักษณะวงกลมแล้วประดิษฐ์ท่ารำให้เหมือนกัน ต่อมาแสดงนาฏศิลป์ไทยในระยะหลังๆ ได้รับอิทธิพลการแสดงของต่างประเทศในเรื่องของการแปรแถว จึงได้นำการแปรแถวนั้นมาดัดแปลงบรรจุลงในการแสดงนาฏศิลป์ของไทยมากขึ้น เช่น ในท่ารำทำเดี่ยวเหมือนกันหมด แต่การแปรแถวต่างกัน โดยแบ่งผู้แสดงเป็นแถวเฉียงส่วนหนึ่ง ตั้งขั้มส่วนหนึ่ง เป็นคู่อยู่อีกทางหนึ่ง หรือในช่วงเวลานั้นผู้แสดงตั้งท่ารำต่างกันแต่ว่าอยู่ในจังหวะท่วงทำนองเดียวกัน ผู้ประดิษฐ์ท่ารำจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กลมกลืนกันเป็นหลัก

เมื่อเปลี่ยนการแปรแถว ต้องให้ลีลาการเคลื่อนไหวเป็นไปด้วยความนุ่มนวลไม่วังตัดหน้ากันและกัน ไม่วังซับซ้อนจนน่าเวียนศีรษะ หรือจะใช้วิธีตั้งท่ารำแล้วเดินตามจังหวะเปลี่ยนแปรแถวใหม่ ก็ควรจะกระทำได้

ผลดีของการแปรแถว ทำให้เปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดู ไม่จำเจ ซ้ำซากจนน่าเบื่อแล้วเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้สลับเปลี่ยนผลัดขึ้นมาอยู่หน้าเวทีได้ทั่วทุกคน

การประดิษฐ์ทำรำที่มีบทขับร้องคำสั้นยาวๆ การแปรแถวจะอยู่ในช่วงของตอน
รวบคำร้องกับทำนองเอื่อนั้นให้มาอยู่ในลีลาเดียวกัน จะมีผลให้ทำรำลงตัวพอดี ส่วนการคิด
ประดิษฐ์ทำรำ ที่มีแต่การบรรเลงตลอดเพลงตั้งแต่ต้นจนจบ การแปรแถวจะต้องลงให้พอดีกับ
จังหวะใหญ่ของทำนองเพลง เช่น ทำนองเพลงลายนี้มี 8 จังหวะ เพราะฉะนั้นจังหวะที่ 1 และที่ 2
นั้นคือลีลาเพื่อไปลงในจังหวะที่ 4 หรือจากจังหวะที่ 4 แล้วเว้นช่วงไปลงจังหวะที่ 8 ก็ได้

สถาพร สันทอง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กล่าวว่า ⁵ ผู้ที่จะเป็นนักคิด
ประดิษฐ์ทำรำที่ดี จะต้องมึลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชานาฏศิลป์อย่างลึกซึ้ง
2. เป็นผู้ที่มีนิสัยเป็นนักคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา
3. เป็นผู้คิดค้นพัฒนาในด้านการแสดงให้มีสิ่งแปลกๆ
4. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีและทำนองเพลงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
5. มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ในเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกาย
6. เป็นผู้ที่มีความรู้อารมณ์ต่างๆ ของการแสดง
7. ต้องศึกษาพัฒนาความรู้ให้กว้างขวางทั้งในวรรณคดี ในด้านภูมิศาสตร์และ

ในด้านประวัติศาสตร์ด้วย

8. ต้องเป็นผู้มีสุนทรียรัจกเลือกใช้แม่ท่าที่สวยงามไปใช้ในการคิดประดิษฐ์ทำรำ
โดยหลีกเลี่ยงทำรำที่ซ้ำๆ กัน

จำเรียง พุฒประดับ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย
ได้กล่าวถึง การแปรแถวในทางนาฏศิลป์ไทยดังนี้

การแปรแถวในระบำ รำ ฟ้อน การแปรแถวจะช่วยเปลี่ยนอารมณ์และสายตาของ
ผู้ดูไม่ให้เบื่อหน่ายต่อการแสดงในชุดนั้นๆ สามารถปฏิบัติได้หลายวิธีดังนี้

1. การแปรแถวเพื่อมาตั้งสองแถวเป็นรูปตัววีคว่ำ
2. การแปรแถวในลักษณะแถวเฉียง
3. การแปรแถวในลักษณะยืนตั้งเป็นคู่ๆ สวนเฉพาะคู่ทางด้านซ้ายและ

ขวา สลับที่กลับไปมา

4. การแปรแถวในลักษณะสวนเฉพาะคู่ให้คู่หลังขึ้นมาอยู่ข้างหน้าเวทีบ้าง
5. การแปรแถวในลักษณะสวนทั้งแถวให้แถวหลังขึ้นมาอยู่แถวหน้า

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 55 .

6. การแปรแถวเป็นรูปวงกลมซ้อน 2 วงบ้าง วงกลมเดี่ยวบ้าง

7. การแปรแถวที่มีคำร้องเป็นบทกลอน ให้แปรแถวไปตามเนื้อร้องนั้นก็ได้ หรือแปรแถวตอนที่มีจังหวะอื่นก็ได้ ถ้าทำนองอื่นสั้น ก็ให้ใช้วิธีวงแปรแถวไป แต่ถ้ามีจังหวะอื่นยาวๆ ให้ใช้วิธีตั้งทำรำแม่ทำเดินตามจังหวะค่อยๆ แปรแถวไป เช่น การแปรแถวในบทรำถวายพระพร หรือบทรำอวยพร มักจะนิยมใช้เพลงทวาประสิทธิ์ เพลงนางนาค เพลงขึ้นพลับพลา เพลงบรรทัด เป็นต้น

8. การแปรแถวเพื่อมาตั้งทำรำเป็นชั้มย่อย หรือตั้งชั้มใหญ่ การตั้งชั้มลักษณะต่างๆ ต้องคำนึงถึงขนาดของเวทีและจำนวนผู้แสดงด้วย

9. การแปรแถวในลักษณะยืนต่อตัว เช่น บทรำอวยพรพระนาง ตัวนางนั่งยื่นเข้าข้างหนึ่ง ตัวพระวังแปรแถวมายืนต่อตัวโดยใช้จุมูกเท้าแตะที่ส้นเท้าของตัวนางแล้วยื่นรำรำไปตามบทกลอนและจังหวะของเพลงก็เป็นที่ยอมรับใช้กันอยู่มาก

สุวรรณณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ได้ให้หลักเกณฑ์ในการแปรแถวได้ดังนี้

1. การแปรแถวในระบำ รำ ฟ้อน ต้องให้ทำรำและการเคลื่อนไหวสัมพันธ์และพอดีกับทำนองเพลง

2. ไม่ควรมีลักษณะการแปรแถวที่ซ้ำๆ ในระบำ รำ ฟ้อน ชุดเดียวกัน

3. การแปรแถวจะช่วยเปลี่ยนสายตาของผู้ชมไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ฉะนั้นจึงควรมีการแปรแถวหลายๆ รูปแบบ เช่น แปรแถวเป็น 4 พู 3 พู แปรเป็น 2 แถวสวนกลับไปมา ตั้งแถวเฉียงเดินสลับฟันปลา แปรแถวเป็นรูปครึ่งวงกลม เป็นรูปวงกลม 2 วง ซ้อนกัน มีวงในวงนอกหรือแปรแถวเป็นรูปตัววี เป็นต้น

4. ผู้ประดิษฐ์ทำรำ ต้องใช้ปฏิภาณและไหวพริบในการแปรแถวให้ดูสัมพันธ์กลมกลืนกันหลีกเลี่ยงการแปรแถวที่ดูแล้วซูลมุน

พินดา สิทธิวรรณ ผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ กองการสังคีตกรมศิลปากร ได้กล่าวถึงการแปรแถวในการแสดงนาฏศิลป์ไทยว่า การแปรแถวต้องมีการสัมพันธ์กับทำรำ การเคลื่อนไหวทำรำจะอยู่ที่การแปรแถวเป็นหลักสำคัญ ในยุคนี้การแปรแถวมักนิยมเป็นรูปครึ่งวงกลมให้ตัวเอกรำอยู่ตรงกลาง และแปรแถวเป็นรูปปีกกา เป็นต้น

นิตยา จามรมาน อาจารย์ประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ได้อธิบายถึงการแปรแถวตั้งแต่ในสมัยโบราณว่า

นาฏศิลป์ไทยในยุคนั้น ผู้เชี่ยวชาญการคิดประดิษฐ์ท่ารำไม่นิยมการแปรแถว หลายๆ ครั้ง เพราะต้องการให้ผลงานมีลักษณะนุ่มนวล มักจะนิยมการแปรแถวในลักษณะแถวตรง หรือที่เรียกว่าแถวตอนคู่ หรืออาจจะเป็นในลักษณะแถวหน้ากระดาน บางครั้งก็จะมีลักษณะเป็น วงกลมบ้าง เป็นแถวเฉียงบ้าง ส่วนท่ารำก็จะเหมือนกันทั้งแถวจึงเป็นเหตุให้กำหนดตัวผู้แสดงคู่ หน้าเป็นคู่เอกมีลักษณะเป็นหัวหน้ารำน่าลูกแถว คู่หน้าจึงต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบดี เพราะ ฉะนั้นผลงานที่ผลิตออกมาจะมีลักษณะคู่ไหนาก็จะรำน่าเป็นคู่หน้าตลอดจนจบการแสดง

แต่ในระยะหลังการแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมการแสดง ของต่างประเทศ เช่นการแสดงบัลเลต์จะแปรแถวหลากหลาย นาฏศิลป์ไทยจึงได้นำการแปรแถว นั้นมาดัดแปลงโดยจัดแปรแถวแยกผู้แสดงเป็นกลุ่มๆ กลุ่มหนึ่งอาจแปรแถวในลักษณะวงกลมใน ขณะที่กลุ่มอื่นเป็นแถวเฉียง แล้วบรรจุกำรำลงในแต่ละกลุ่มต่างกัน แต่ให้ท่ารำมีความสัมพันธ์ กลมกลืนอยู่ในจังหวะ ทำนองเดียวกัน จึงทำให้รูปแบบการแปรแถวเปลี่ยนไป คู่หน้ารำน่าลูกแถว ลดความสำคัญลง ในการแปรแถวหลายๆ ครั้งนั้น มีผลเสียต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทยก็คือความ นุ่มนวลลดน้อยลง แต่เราก็ต้องปรับงานการคิดประดิษฐ์ท่ารำให้เป็นสากล โดยผลิตผลงานออก มาในลักษณะประยุกต์เพื่อให้ตรงตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน

เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแปรแถวว่า

การแปรแถว ถ้าเป็นลักษณะการแสดงประเภทระบำ ใช้ผู้แสดงหมู่คณะ คำนี้ถึงความพร้อมเพรียงเป็นหลัก การแปรแถวนี้มีจุดประสงค์เพื่อไม่ให้ท่ารำนั้นหยุดนิ่ง ผู้แสดงยืนท่า ตายบนเวที และต้องคำนึงถึงว่าเป็นระบำประเภทไหน ถ้าเป็นระบำถวายพระพร หรืออวยพร ผู้ แสดงแต่งตัวพระ ตัวนาง การเยื้องกรายแปรแถว ต้องมีรูปแบบที่นุ่มนวล มีลีลาของมือและเท้า สอดคล้องกัน ไม่วิ้งเคลื่อนไหวรวดเร็วเหมือนกันแสดงบัลเลต์หรือโมเดิร์นแดนซ์

ส่วนการแปรแถวในการแสดงพื้นเมือง ไม่มีรูปแบบตายตัวเหมือนรำไทยภาค กลาง การแสดงพื้นเมืองจึงมีอิสระในการแปรแถว โดยคำนึงถึงความสนุกสนานครื้น และแสดงเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น

จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ได้กล่าวถึงจุด ประสงค์ของการแปรแถวไว้ดังนี้

การแปรแถวเพื่อให้เกิดความแตกต่าง เปลี่ยนแปลงความซ้ำๆ ต้องคำนึงถึงจำนวนผู้แสดง เพลง ขนาดของสถานที่ ความสามารถของผู้แสดง

1. จำนวนผู้แสดง การแสดงที่ใช้ผู้แสดงเป็นจำนวนมากๆ เป็นการแสดงหมู่ มีการแปรแถวเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ทำให้การแสดงนั้นไม่น่าเบื่อหน่าย จำนวนผู้แสดงต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของการแสดงนั้นด้วย เช่น เป็นระบำหมู่ หรือ ความต้องการให้เป็นสัญลักษณ์ หรือเป็นรูปภาพต่างๆ จำนวนผู้แสดงจะกำหนดให้ตรงตามจุดประสงค์นั้นๆ ที่กล่าวนี้คือการทำเป็นรูป เป็นอักษรย่อ หรือรูปภาพ สัญลักษณ์ของอักษรย่อพระปรมาภิไธย จำนวนตัวเลข หรือเครื่องหมายของการแสดงกีฬา หรือสัญลักษณ์ประจำชาติ เป็นต้น

2. เพลง จังหวะต้องเหมาะสม ในการแปรแถวตามจำนวนผู้แสดง ความชัดเจนของจังหวะ สัญลักษณ์การให้คิวในการแปรแถว โดยใช้กรับหรือกลองที่สอดแทรกในเพลง

3. ขนาดของสถานที่ มีความกว้างใหญ่พอที่จะแปรแถวเป็นรูปต่างๆ ตามความต้องการได้รวดเร็วเพียงใด ทางออกทางเข้าของผู้แสดงมีความสอดคล้องกับการแปรแถวได้แนบเนียนอย่างไรหรือไม่

4. ความสามารถของผู้แสดง ผู้แสดง จะต้องมีความสามารถในการรำจำใน ระดับเดียวกันและมีสามัญสำนึกในเรื่องจังหวะเป็นอย่างดี ได้มาตรฐาน มีความเชื่อมั่น มีระเบียบวินัย

สวภา เวชสุรักษ์ได้กล่าวถึงวิชานาฏยประดิษฐ์ไว้ว่า ผู้สร้างสรรค์งาน (Choreographer) มีบทบาทอย่างยิ่งที่จะกำหนดขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานให้เป็นที่มาตามความรู้ความสามารถ ความต้องการและโอกาสของแต่ละบุคคล รวมไปถึงประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์งานนั้นๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้⁶

1. แรงบันดาลใจ (Inspiration)
2. แนวความคิด (Conception)
3. การประดิษฐ์ (Creation)
4. ความเหมาะสม (Adaptation)
5. การประเมินคุณค่า (Evaluation)

⁶ สวภา เวชสุรักษ์, แนวคิดในการประดิษฐ์ระบำ เอกสารประกอบการสอนวิชา นาฏยประดิษฐ์. (อัดสำเนา) .

1. แรงบันดาลใจ (Inspiration)

แรงบันดาลใจทางจิตวิทยาตามความหมายที่นำมาปรับใช้กับการสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ไทย หมายถึง สิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์และบุคคลที่มีส่วนกระตุ้น ให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมในการประดิษฐ์สร้างสรรค์ชิ้นใหม่ เช่น เมื่อศิลปินได้ชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง เกี่ยวกับชีวิตของคน ในสมัยอยุธยา และเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างระบำขึ้น เนื่องจากต้องการสื่อความหมายของภาพออกมาโดยผ่านกระบวนการทางศิลปะ เพื่อให้เห็นวิถีทางการดำเนินชีวิตของบรรพบุรุษและคุณค่าของชาติไทย ดังนั้นความงดงามและคุณค่าของภาพจิตรกรรม จึงเป็นส่วนผลักดัน ให้ศิลปินเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างงานชิ้นใหม่

2. แนวความคิด (Conception)

แนวความคิดในที่นี้หมายถึง การกำหนดรูปแบบทิศทางและเนื้อหาสาระของงาน ว่าควรมีแนวโน้มอย่างไร แนวความคิดนี้คล้ายคลึงกับการวางแผนงาน ซึ่งกำหนดขอบข่ายการดำเนินงานโดยยึดเป็นหลักการอย่างกว้างๆ เพียง 2 ประการดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของงาน คืองานที่จะประดิษฐ์ชิ้นใหม่เป็นงานอะไร จะเป็นงานประเภทนาฏศิลป์ไทย หรือนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ และสร้างขึ้นเพื่อใคร มีคุณค่าหรือไม่

2.2 กำหนดลักษณะรูปแบบของงาน คือ การวางแผนทางอย่างสังเขปว่าจะทำงานนั้นอย่างไร มีการเริ่มต้น ช่วงกลางและตอนจบเป็นอย่างไร ท่วงทำนองของเพลงมีจังหวะช้าเร็ว หนักเบาเพียงไร มีระยะเวลาเท่าใดรวมทั้งการสรรหาผู้ร่วมงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อช่วยให้งานสร้างสรรค์มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

3. การประดิษฐ์ (Creation)

การประดิษฐ์งานเป็นขั้นตอนที่เชื่อมโยงมาจากการที่ได้วางแผนทาง ความคิดไว้ว่า จะทำอย่างไร โดยการนำเสนอนามธรรมให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

3.1 การบรรจเพลง เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์งาน ผู้สร้างงานอาจเลือกเพลงด้วยตนเอง หรือขอคำปรึกษาจากผู้ชำนาญการด้านดนตรีก็ได้ ทั้งนี้ท่วงทำนองเพลงต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาของงาน มีจังหวะช้า เร็ว ปานกลาง ผสมผสานกัน และที่สำคัญคือท่วงทำนองสามารถสื่อความหมายทางอารมณ์ต่อผู้ชมได้อย่างเหมาะสม

3.2 การประดิษฐ์ท่ารำ ในขณะที่ประดิษฐ์ท่ารำอาจจะเลือกตัวแสดงก่อนการประดิษฐ์ หรือขณะทำการประดิษฐ์ก็ได้ การเลือกตัวแสดงมิได้คำนึงถึง ขนาด ความสูงต่ำ ของรูปร่างเป็นเกณฑ์ แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้แสดงก่อนที่จะเริ่มฝึกซ้อม ผู้สร้างงานจะอธิบายวัตถุประสงค์และโครงสร้างของงานให้ผู้แสดงเข้าใจก่อน ทั้งนี้เพราะเห็นว่าผู้แสดงควรมีส่วนร่วม

เสนอแนวคิดในท่าทางของงานตามความถนัดของตน โดยสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สร้าง
สรรค์ มิใช่ปฏิบัติตามผู้สร้างงานแต่ฝ่ายเดียว การรู้สึกสำนึกในส่วนรวมทำให้นักแสดงเกิดความ
รับผิดชอบในงาน มีผลให้ผู้แสดงหมั่นฝึกซ้อมด้วยตนเองโดยอัตโนมัติ

3.3 องค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ฉาก แสง สี ฯลฯ ขึ้นอยู่กับงบประมาณ (Budget) ที่ผู้สร้างงานประมาณการไว้ บางโอกาสอาจนำวัสดุที่มีอยู่เดิมมาใช้กับงานก็ได้

4. ความเหมาะสม (Adaptation)

พิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของระบำที่มีความหลากหลายและขัดแย้ง โดยตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุล ก่อให้เกิดเอกภาพ (unity) ของงานที่มีลีลาการเคลื่อนไหวไปในแนวเดียวกัน

5. การประเมินคุณค่า (Evaluation)

เมื่อผลงานออกสู่สายตาสาธารณชนแล้ว ผู้สร้างสรรค์พึงประเมินความสำเร็จของงานที่ตนเองสร้างขึ้น โดยอาศัยกระบวนการของ Mass Communication (สิ่งพิมพ์ ไรต์ทัศน์ วัสดุ)

วิธีการนำนาฏศิลป์สากลมาประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ไทย มีวิธีดังนี้

1. พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของตัวงานด้วย เพราะวัตถุประสงค์ของงานจะช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานได้ชัดเจน เช่นจากการสร้างท่ารำชุดมโนราห์บุษายัญของท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ศิลปินท่านี้นำเสนอรูปแบบของระบำ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานในแง่ที่ว่า เป็นรำที่ใช้ในโอกาสประกอบการแสดงละครนอก ตามเนื้อเรื่องชื่อ มโนราห์ อันเป็นจุดประสงค์หลักของการสร้างระบำชุดนี้ขึ้นมา

2. พิจารณาจากเนื้อหาของระบำ ระบำมักแบ่งออกเป็นระบำที่แสดงเรื่องราว กับระบำที่ไม่แสดงเรื่องราว การที่จะกำหนดรูปแบบการแสดงได้จะต้องศึกษาเนื้อหาของระบำอย่างถ่องแท้ก่อน ในงานวิจัยของนิสิตภาควิชานาฏศิลป์ รุ่น 1 ปี พ.ศ. 2531 โดยนางสาวมาลินี งามวงศ์วาน ได้เสนอรูปแบบระบำชุด “ทวนน้ำ” เป็นในลักษณะของระบำที่แสดงเรื่องราว (Dance story) โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยจะศึกษาเกี่ยวกับปลา Salmon วงจรชีวิตของปลา Salmon แล้วสร้างสรรค์งานออกมาโดยใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก แต่

ในส่วนที่จะเน้นคืองานชิ้นนี้เป็นงานที่นำหลักนาฏศิลป์สากลมาใช้ในส่วนของการเคลื่อนไหว ตำแหน่งของผู้แสดง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของปลาตามธรรมชาติ หรือการแปรแถวซึ่งจะไม่พบลักษณะดังกล่าวนาฏศิลป์ไทยเลย

3. ผู้ออกแบบท่าควรมีพื้นฐานความรู้ทั้งท่าพื้นฐาน และท่าเทคนิคพิเศษของตะวันตกด้วย ในส่วนของท่าพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย ควรศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างท่าส่วนบน ส่วนลำตัว และ ส่วนล่าง การรู้ท่าพื้นฐานก็สามารถนำมาช่วยในการตัดสินใจปรุงแต่งงานได้ นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์ควรจะรู้ท่าทางพื้นฐานการเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตกแล้ว ควรเข้าใจถึงทฤษฎีท่าเต้นด้วย

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างท่ารำกับอารมณ์ในนาฏศิลป์ไทยและท่าเต้นในนาฏศิลป์ตะวันตก ควรศึกษาว่าแต่ละแบบมีกฎเกณฑ์การใช้อารมณ์ในลักษณะใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้ได้ไม่ขัดแย้งกัน การแสดงอารมณ์รักในนาฏศิลป์สากล สื่อความหมายเหมือนจริง ใช้ท่าทาง สีหน้า แววตา แสดงออกมา ส่วนการแสดงอารมณ์รักในนาฏศิลป์ไทย ใช้ท่ารำ เป็นสื่อแสดงออกมามากกว่าใช้อารมณ์

5. ความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างท่ารำกับท่วงทำนองเพลง ผู้ออกแบบท่าควรรฟัง และแยกแยะเสียงเครื่องดนตรีสากลแต่ละชิ้น แต่ละวงได้อย่างเข้าใจ เพราะเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นให้อารมณ์แตกต่างกันออกไป มีทั้งระดับเสียงสูง ต่ำ เบา แรง แสดงความหมายหนักแน่น และ กล้าหาญบ้าง อ่อนโยนและนิ่มนวลบ้าง อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญของทำนองเพลงมีหลักอยู่ที่การแบ่งจังหวะหลัก และจังหวะย่อย จังหวะของเพลงจะมีผลต่อการออกแบบท่า วิธีการแบ่งจังหวะจะต่างกันออกไป ในลักษณะดังกล่าวนี้ แม้แต่ในงานออกแบบระบำไทย มักจะพบวิธีการนับจังหวะที่ไม่เหมือนนักดนตรีในวงดนตรีไทย

จากวิชานาฏยประดิษฐ์ ที่ผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นนิสิตสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยจะต้องศึกษา และสร้างสรรค์ผลงานภายใต้โครงการที่ชื่อว่า “โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์” ผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งหมด 52 ชุด จาก 80 ชุด และสรุปเป็นงานวิจัยซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป